

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/dodatki-historyczne-do/9761,Pan-Roman-70-rocznica-smierci-Romana-Dmowski.html>
01.03.2026, 02:33

Pan Roman - 70. rocznica śmierci Romana Dmowskiego

02.01.2009

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

DODATEK SPECJALNY

IPN

NIEZALEŻNA
GAZETA POLSKA

PAN ROMAN

70. ROCZNICA ŚMIERCI ROMANA DMOWSKIEGO

Należał do grona największych umysłów w historii Polski. Był orędownikiem modernizacji Polski, doskonale rozumiejąc, że tradycję można ocalić tylko w nowoczesnych formach. Jako mąż stanu cieszył się na Zachodzie wielkim autorytetem, był skutecznym dyplomata, myślicielem politycznym, gorącym patriotą i architektem niepodległości – lecz także obdarzonym niezwykle zmysłem działania przywódcą politycznym. Obecnie bywa uznawany za postać politycznie niepoprawną, nie pasuje do lansowanej postmodernistycznej wizji historii, mówi się o nim rzadko i niemal wyłącznie negatywnie, podkreślając jego rzekome wady: nacjonalizm, konserwatyzm i niemal stereotypową antyżydowskość. Tego rodzaju prymitywne etykiety są pretekstem, aby ukryć jego zasługi dla Polski, w najtrudniejszym dla niej momencie dziejowym. Dziś, gdy mija 70 lat od jego śmierci, przypominamy postać i dokonania Romana Dmowskiego.

„Roman Dmowski żyje w nas wiecznie”. Pamiątkowy znaczek uczestnika pogrzebu Dmowskiego, 7 stycznia 1939 r.

Roman Dmowski – Polak racjonalny

Wojciech Jerzy Muszyński,
IPN Warszawa

W polityce nigdy nie kierował się sentymentami, uniał przewidywać swój antyrosyjski uraz, podporządkowywał uczucia rozumowaniu i logice, mając na uwadze realne korzyści polityczne. Przyszedł na świat 9 sierpnia 1864 r. w Warszawie, w zaborze rosyjskim, w do-

bie prześladowań po powstaniu styczniowym. Wychował się w domu, gdzie kultywowano tradycje patriotyczne, a kształcił w szkołach rosyjskich, miejscu brutalnej, bezwzględnej rusyfikacji i walki z polskością. Przeżycia młodości pozostawiły głęboki rys w psychice Dmowskiego. W prywatnych rozmowach do końca życia nazywał Rosjan „kacapami” i „bydłem”.

Kalkulacja i walka o nowoczesność

W czasach szkolnych należał do tajnych kółek samokształceniowych. W czasie studiów związał się z patriotyczną i demokratyczną organizacją Związek Młodzieży Polskiej (tzw. Zet). Działał wówczas w środowisku związanym z warszawskim tygodnikiem „Głos”, któ-

Pliki do pobrania

[Pan Roman - 70. rocznica śmierci Romana Dmowskiego - „Niezależna Gazeta Polska”, 2 stycznia 2009 \(pdf, 314.38 KB\)](#)
